

НАУЧНО - ИСТРАЖИВАЧКИ ЦЕНТАР
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
Каменичка 6, Београд

СКРАЋЕНА ВЕРЗИЈА
МАСТЕР ПЛАН
ТУРИСТИЧКЕ ДЕСТИНАЦИЈЕ

«СТИГ-КУЧАЈСКЕ ПЛАНИНЕ-БЕЉАНИЦА»

НАРУЧИЛАЦ ПЛАНА:

Влада Републике Србије
Министарство економије и
регионалног развоја
Булевар Краља Александра 15
11000 Београд

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

На основу јавног позива спроведеног у децембру 2006. године Министарство трговине, туризма и услуга Републике Србије, Немањина број 22-26 је поверило Економском факултету у Београду израду пословног (мастер) плана за туристичку дестинацију “Стиг-Кучајске планине-Бељаница”. Познато је да су пре овог задатка Економски факултет из Београда и Horwath Consulting Zagreb - члан Horwath International – New York урадили пројекат "Стратегија развоја туризма Републике Србије". Наведена стратегија усвојена је од стране Владе Републике Србије и у току је њена операционализација, што, између осталог, илуструје и израда овог мастер плана.

Израда мастер плана у туризму специфична је, пре свега, у томе што се захтева мултидисциплинаран приступ у истраживању и целовито сагледавање реалних услова у простору конкретне туристичке дестинације. Исто тако, мора се уважити конкурентски капацитет локалне заједнице и њених интересних субјеката у туризму.

Имајући изложено у виду, било је неопходно да се ангажује велики број сарадника и то, како са Економског факултета, тако исто, и велики број спољних сарадника – стручњака за одређене области интегралног туристичког сектора привреде. Отуда је тешко набројати све учеснике у изради овог мастер плана. Међутим, учеснике ужег истраживачког тима свакако треба навести, као што су: др Бојан Зечевић (руководилац тима), мр Драган Стојковић (менаџер пројекта), инг. Слободан Митровић, др Јуриј Бајец, мр Емилија Манић, мр Александар Ђорђевић, др Слободан Аћимовић, др Мирослав Тодоровић, др Јордан Алексић, мр Иван Ичин, Марија Цопалић, Слађана Ђорђевић и Зоран Арсеновић. Захвалност дугујемо великом броју учесника воркшопова и стручњака по појединим општинама који су дали допринос у целовитом сагледавању потенцијала за развој туризма на подручју “Стиг-Кучајске планине-Бељаница”. Захваљујемо се и међународној консултантској кући Horwath Consulting која је такође дала низ корисних предлога и сугестија у развоју овог пројекта. Посебно је било значајно њихово учествовање у неколико воркшопова са истраживачким тимом Економског факултета.

На крају желимо да истакнемо да ћемо бити захвални свима који у јавној расправи о овом пројекту буду дали корисне примедбе и сугестије.

У Београду 15. септембра 2007. године

КООРДИНАТОР ИСТРАЖИВАЊА
И РЕДАКТОР ПРОЈЕКТА
Проф. др Стипе Ловрета

САДРЖАЈ:

<i>I</i>	<i>ЗАДАЦИ</i>	<i>1</i>
<i>II</i>	<i>РАДНЕ ПРОЦЕДУРЕ</i>	<i>1</i>
<i>III</i>	<i>СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА</i>	<i>2</i>
<i>IV</i>	<i>ТРЖИШНА АНАЛИЗА</i>	<i>3</i>
<i>V</i>	<i>БЕНЧМАРКИНГ АНАЛИЗА</i>	<i>4</i>
<i>VI</i>	<i>СТРАТЕШКА УПОРИШТА ВИЗИЈЕ</i>	<i>6</i>
<i>VII</i>	<i>ВИЗИЈА</i>	<i>7</i>
<i>VIII</i>	<i>КЉУЧНА ПОДРУЧЈА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ВИЗИЈЕ</i>	<i>8</i>
<i>IX</i>	<i>СТРАТЕГИЈА ТРЖИШНОГ ПОЗИЦИОНИРАЊА</i>	<i>9</i>
<i>X</i>	<i>РАЗВОЈ ПРОИЗВОДА</i>	<i>11</i>
<i>XI</i>	<i>КОНЦЕПТ УПОТРЕБЕ ПРОСТОРА</i>	<i>13</i>
<i>XII</i>	<i>МОДЕЛ РАСТА</i>	<i>19</i>
<i>XIII</i>	<i>ПЛАН КОНКУРЕНТНОСТИ</i>	<i>20</i>
<i>XIV</i>	<i>КЉУЧНИ ИНВЕСТИЦИОНИ ПРОЈЕКТИ</i>	<i>22</i>
<i>XV</i>	<i>МАРКЕТИНГ ПЛАН</i>	<i>26</i>
<i>XVI</i>	<i>ПОСЛОВНО-УПРАВЉАЧКИ МОДЕЛ</i>	<i>27</i>
<i>XVII</i>	<i>ЗАКЉУЧЦИ СА ПРЕДЛОГОМ ПРИОРИТЕТА И НЕПОСРЕДНИХ ЗАДАТАКА</i>	<i>28</i>

I ЗАДАЦИ

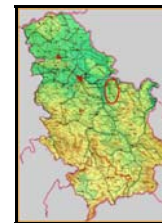
- ❖ Анализа и евалуација просторних могућности и укупних потенцијала за развој туристичког сектора привреде;
- ❖ Анализа тржишта са анализом конкуренције и бенчмаркинг анализом;
- ❖ Обликовање јасне визије одрживог развоја туризма за подручје „Стиг- Кучајске планине-Бељаница“, с разрађеним циљевима и развојном стратегијом и моделом раста оријентисаним ка генерисању економског просперитета;
- ❖ Израда плана конкурентности за наведено подручје, који укључује развој нових производа и искустава, као и нових стандарда квалитета;
- ❖ Израда делотворног плана маркетиншког позиционирања наведеног подручја на туристичком тржишту, путем стварања јасног имиџа у свести потенцијалних туриста на емитивним тржиштима; и
- ❖ Дефинисање инвестиционе стратегије и глобалног плана инвестирања у јавни и приватни сектор, засновану на тржишним подстицајима и адекватним стопама приноса на инвестиције.

II РАДНЕ ПРОЦЕДУРЕ

- ❖ Деск истраживање опште друштвено-економске ситуације, а нарочито досадашњих развојних перформанси туристичке индустрије на подручју обухвата општина Пожаревац, Мало Црниће, Петровац, Жагубица и Деспотовац;
- ❖ Анализа и евалуација досад израђених програма и студија туристичког развоја подручја “Стиг-Кучајске планине-Бељаница” и појединих његових делова;
- ❖ Увид у постојеће картографске подлоге, те анализа важећих планова просторног и урбанистичког развоја, као и планова и система важеће заштите простора овог подручја;
- ❖ Тржишна анализа садашњег стања, те анализе интернационалних туристичких трендова, кретања српског туристичког тржишта и увида у узорну праксу развоја туризма у подручјима са сличним карактеристикама;
- ❖ Циљане радионице са кључним представницима приватног и јавног сектора;
- ❖ Физички обиласци терена и стварања фотодокументације о кључним елементима садашњег ланца вредности у туризму;
- ❖ Индивидуални интервјуи и разговори са кључним играчима у туристичком сектору регије; и
- ❖ Неколико браинсторминга чланова пројектног тима.

III СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА

Туристичко подручје “Стиг-Кучајске планине-Бељаница” простира се између Дунава на северу, долине Велике Мораве на западу, Хомољских планина на истоку и превоја Честобродица на југу. Заузима простор плодних равница Стига, Млаве и Ресаве, као и брдско-планинска подручја Хомоља и околних планинских венаца.

Посматрано туристичко подручје поседује значајан туристички потенцијал у виду природних и антропогених ресурса размештених на равничарском простору плодног Стига и кречњачким падинама Кучаја и Бељанице. Посебно се истичу **следеће карактеристике и туристичке атракције**:

- јединствени **археолошки локалитет Виминациум**, који лежи недалеко од међународног пловног пута Дунава, заузимајући огроман простор под римским логором и престоницом некадашње римске провинције Мезије;
- **комплекс „Љубичево“** – атрактивни локалитет најстарије ергеле у Србији, околног простора и грађевина које осликавају њену моћ, величину и атрактивност;
- **Бељаница** – најатрактивнија кречњачка планина источне Србије, атрактивна по својим крашким облицима рељефа и крашкој хидрологији, висоравни као потенцијално великим скијашким локалитетом у овом делу Србије и потенцијалним простором за читав низ активности, као и атрактивним локалитетима око водопада и крашких извора;
- **Кучајске планине** карактеристичне по бројним спелеолошким објектима, специфичним хидролошким појавама, врлетном природом кречњачких обронака обраслих пашњацима и шумом, разноврсном фауном;
- **Ресавска пећина** са околним простором нуди улазак у подземни свет крашког рељефа и хидрологије, али и историју првих људских насеобина у овом делу Европе;
- **рурални простор кучајско-бељаничког** краја који представља прави „резервоар“ богате, нетакнуте и очуване природе и специфичне фолклорне традиције тамошњег становништва; и
- **Предео посебних одлика „Ресава“** - као заштићено подручје очуване природе и богате фауне, пружа могућност за истраживања, уживања и одмор у окружењу које се толико разликује од познатих урбаних простора.

Проблем интензивнијег укључивања овог подручја у туристички бизнис, већ деценијама уназад, представља:

- лоша економска развијеност (са изузетком града Пожаревца);
- недовољно изграђена саобраћајна и туристичка инфраструктура;

- лоша демографска ситуација (процес депопулације је присутан у свим општинама подручја);
- још недовољно развијена свест о потребама и могућностима туристичког бизниса код домицилног становништва; и
- недовољна заштита природних и културних атракција, као и простора којег би требало што пре резервисати за одређене туристичке намене како би се спречио стихијски - неплански развој и његова девастација (планска документа су потребна за сваку општину, као и за подручја посебних намена).

IV ТРЖИШНА АНАЛИЗА

- ❖ Према доступним подацима, у подручју „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“ постоји укупно 15 регистрованих смештајних објеката која располажу са **327 соба и 651 креветом**;
- ❖ **Смештајне јединице су нижег квалитета**. Од три хотелска објекта у подручју „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“ хотел „Дунав“ у Пожаревцу је једини категоризовани објекат (2*), док друга два хотела („Ресава“ и „Костолац“) нису категоризована;
- ❖ У подручју „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“ у 2005. години је остварено **11.001 долазака туриста по основу чега је реализовано 34.785 ноћења**. Просечна дужина боравка туриста је била 3.8 дана.
- ❖ **Идентификовано је постојање седам туристичка производа** на овом подручју и то: кружне туре, пословна путовања + МИЦЕ, велнес и СПА, специјална интересовања, спорт, манифестације и наутика. Производи су на ниском степену развијености.
- ❖ **Тржишни оквир за развој туризма** у подручју „Стига-Кучајских планина-Бељанице“ **је повољан**, посебно ако се гледа **на средњи и дужи рок**, а нарочито када се узме у обзир следеће:
 - у туристичком смислу Србија је тек на почетку интернационализације туризма, што показују стопе пораста интернационалних долазака и ноћења. Томе треба додати и чињеницу што су већ направљени кључни кораци у доношењу Стратегије туризма Србије, коју је Влада Србије прихватила и почела да спроводи;
 - очекиване инвестиције у реконструкцију постојећих објеката туристичке привреде као и прихватање савремених концепата управљања ће утицати на повећање стандарда услуга, што ће се одразити на раст како домаћег тако и иностраног туризма;
 - посебне погодности за развоја туризма у подручју „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“ су: атрактивне хидрографске карактеристике подручја (богатство термалним водама и врелима), погодности Бељанице и Кучајских планина за развој производа краћих и дужих одмора у току зиме и лета и туризма специјалних интересовања, аутентичност и атрактивност ергеле Љубичево, посебан значај археолошког локалитета Виминациум у светској културној баштини, спелеолошко богатство и очувано рурално подручје; и

- трендови у светском и европском туризму указују на чињеницу да регија има потенцијала за укључивање на европску туристичку мапу. Најзначајнији актуелни трендови који иду у прилог развоју туризма у подручју „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“ су: (1) високе стопе раста СПА и велнес туризма који се базира на термоминералним изворима, (2) преференције туриста да проводе одморе у природној и очуваној еколошкој средини уз могућност коришћења производа специјалног интересовања, (3) тежња да се одмори, пословни састанци, викенди проводе у руралној и еколошкој средини (4) све чешћи одласци на краће одморе на планинама у летњим и зимским месецима и (5) раст тражње за одмором у ризорт центрима.

V БЕНЧМАРКИНГ АНАЛИЗА

У циљу изградње конкурентности туристичког тржишта подручја „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“ и квалитетног позиционирања на туристичком тржишту неопходно је да следимо примере и искуства најбољих пракси у свету. Увидом у показатеље основних карактеристика изабраних туристичких дестинација и испољених светских трендова, а у интересу планирања и развоја туризма на подручју „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“, спроведена је бенчмаркинг анализа за потенцијално интересантне производе који би могли да се масовно комерцијализују. **Закључци бенчмаркинг анализе** су следећи:

- Најновији трендови на тржишту показују значајне **иновације и диверсификацију у групи туристичких производа специјалних интересовања** (посматрање природе, кањонинг, лов и риболов, пешачење, рафтинг, параглајдинг, јахање, обилазак културних и природних баштина, бициклизам, планинарење, алпско и нордијско скијање, санкање, сноубординг, пловидбе чамцем и речне експедиције, слободно пењање уз стене, камповање, возња 4x4, истраживање и едукације, обилазак, проучавање кањона и пећина, пеинтбол, фитнес и пилатес, агуабик и сл.). Дати процеси одвијају се упоредо са унапређењем и проширењем постојеће понуде и у зависности од старости туриста и њихових преференција;
- У току су процеси **диверсификације смештајних капацитета** (хотели, мотели, кампови, породичне фарме и виле, видиковци, колибе, планинске кућице), као и изградња нове комуналне, супра и инфраструктуре (боља доступност, вишенаменске хале за спорт и друге догађаје, атлетске стазе и стазе за пешачење и планинарење);
- Све је интензивнија **промоција и доступност информација на Интернету** (о смештајним капацитетима, превозу, дестинацији, атракцијама...), али и обогаћивање садржаја послова унапређења продаје и информисања, као што су: оглашавање, ПР, презентације, штампање и објављивање публикација, каталога, брошура и изградња информативних пунктова уз адекватно туристичко означавање и сигнализацију;
- Изграђује се **интегрисан туристички производ** како би се туристички центри на планинама и језерима интензивно развијали на такав начин да своје капацитете ставе у понуду током целе године (скуп различитих летњих и зимских активности за одмор, рекреацију и ревитализацију, организовање тематских тура обиласка: за авантуристе, за породице са децом, љубитеље природе...);

- У бањским објектима се поред здравствених програма туристима **све више пружа и могућност за различите спортске активности и забаву на воденим површинама** (нпр. базени са тобоганима, таласима, са играчкама за децу, одређене тематске целине, подводне масаже, јакузи каде) без испољавања сезонске компоненте. Преферира се интегрални наступ територијално ближих тржишних актера кроз партнерства и удруживања како би се изграђени капацитети користили максимално. Нуде се и услуге које укључују посете музејима, галеријама, винаријама итд.;
- Све веће тежиште се ставља на **професионално управљање дестинацијом и управљање посетиоцима**, уз укључивање локалног становништва као битног фактора одрживог развоја (посебно у националним парковима где се улазнице наплаћују, као и смештај, а туристима се пружају различите врсте услуга). Стварају се контролне процедуре које врше мониторинг, контролу квалитета и унапређивање стања животне средине у заштићеним подручјима;
- У развоју **руралног туризма** све више се укључује широки спектар активности, услуга и додатних спортских садржаја које се организују на специјализованим фармама у циљу привлачења туриста и стварања додатног прихода. Развија се агро, културни и еко - етно туризам у циљу заштите и развоја подручја у складу са принципима одрживог развоја;
- На примеру Липица уочавамо **проширивање и унапређење постојећих активности** (посете школи јахања, организовање представа, вожње фијакерима, чезама и санкама, у понуди су смештајни капацитети у оквиру ергеле, базен, сауна, масаже и соларијуми, курсеви јахања и голфа, одржавање семинара, конгреса и других видова друштвених и културних догађаја); и
- Пример анализираних Постојнске јаме указује на **могућност константног побољшања програма истраживања** (лакше, средње и теже туре – специјални програми уз ангажовање стручњака из различитих области), улагање у јамску инфраструктуру (пећина се обилази малом железницом), организовање посета и вишејезичних презентација посетиоцима, разне едукације прилагођене узрасту посетилаца итд.

VI СТРАТЕШКА УПОРИШТА ВИЗИЈЕ

Утврђена су следећа **стратешка упоришта визије**:

1. **Рурална пасторала**-велики део посматраног подручја је руралног карактера и има своје специфичности које се могу искористити за развој руралног туризма, али и као подршка другим туристичким производима;
2. **Еколошка, природним реткостима богата територија** - подручје „Стиг-Кучајаске планине-Бељаница“ одликују многобројне природне атракције које су у добром свом делу очуване и могу се искористити као подлога за развој туризма;
3. **Старт уп позиција** (нови почетак за Љубичево и почетак за све у зони Хомољско Кучајских планина, сем за Ресавску пећину) **и пажљива и степенаста изградња ланца вредности**;
4. **Висока заштита простора (сачувати еко ланд)** - неопходно је да се сачувају природне вредности подручја ;
5. **Потпуна регионална (кластерска), државна и интернационална подршка програму** - потребна су велика улагања у туризам овог подручја уколико се жели да се оно адекватно позиционира на српској и интернационалној туристичкој мапи ; и
6. **Интерни маркетинг и изградња локалних капацитета** су неопходни да би шири кругови схватили значај туризма и да би се дошло до квалитетних кадрова који ће бити подршка развоју туризма.

VII ВИЗИЈА

Подручје «Стиг-Кучајске планине-Бељаница» улази у нову историјску развојну фазу за коју мора пронаћи нове ресурсе, садржаје и капацитете раста. С обзиром на значајне природне и културне потенцијале, туризам треба да буде један од носилаца привредног развоја на подручју „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“, а у појединим општинама и главни носилац развоја. Као такав, туризам треба да подигне ниво стандарда и квалитета живота локалног становништва.

Нетакнуто природно окружење, природне и културне реткости, као и идилична сеоска атмосфера треба да буду основа за привлачење туриста. Многобројне активности које се дешавају у овом окружењу треба да омогуће туристима да у потпуности уживају у овим пределима и да открију природно и историјско благо овог подручја. Осим активног одмора у природи, домаћем и иностраном тржишту ће се понудити и стандардни производи и активности рекреације, здравља и спорта са карактеристичним елементима овог краја. Тежиште ће бити на нашем традиционалном гостопримству као основном елементу за диференцирање од конкуренције.

Организованим приступом управљању туризмом, туристичким инвестицијама и посебно бројним програмима развоја капацитета, пре свега локалних субјеката у туристичком сектору, треба да се туристички промет и туристички приходи ове регије вишеструко увећају у периоду трајања овог Мастер плана. За 10-15 година подручје „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“ треба да постане значајна регионална, национална и интернационална дестинација, по мери човека, то јест питома и људима наклоњена средина који ће се овде враћати јер цене вредности природе и традиције које ћемо у нашим развојним програмима ставити у први план.

Подручје „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“ има визију да изгради туризам у договору са својим гостима.

VIII КЉУЧНА ПОДРУЧЈА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ВИЗИЈЕ

Остварење визије претпоставља да сви укључени субјекти делују у правцу коришћења кључних предности како би се регија што пре исправно тржишно профилисала и лакше маркетиншки позиционирала на циљним тржиштима. У том смислу за туристичку дестинацију „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“ следећи кључни **правци деловања** треба да се примене како би се најбрже позиционирала на туристичкој мапи:

- **Заштита простора** мора да се спроведе одмах како би могла да се испоручи визија која се заснива на природно чистом и руралном окружењу. Потребна је потпуна заштита и унапређење природних и културних добара, крајолика и карактеристичних слика сеоских насеља;
- Потребне су **нове идеје за развој туризма**, које ће се добити и из овог Мастер плана и које треба да буду засноване на кључним предностима подручја и сличним искуствима у свету, а ипак оригиналне;
- **Повећање смештајних капацитета** кроз изградњу нових објеката и активирање смештаја у сеоским домаћинствима;
- **Изградња професионалног индивидуалног гостопримства и људског софтвера** су неопходни. Треба каналисати традиционално гостопримство људи из овог краја и претворити га у професионално гостопримство, али тако да не изгуби своју традиционалну топлину;
- Потребно је **побољшати саобраћајни приступ** и решења типична за туристичке дестинације, јер је квалитетан саобраћајни приступ предуслов развоја дестинације.
- Туристичке организације на подручју морају да се трансформишу, а неопходно је постављање **информационог и продајног система** у циљу уласка понуде подручја у туристичке канале маркетинга;
- Обезбедити свима **правила у домену квалитета и пословну експертизу**, а посебно малим предузетницима;
- **Унапредити услове за рад предузећа у туризму** и обезбедити флексибилно запошљавање и радно време;
- Унапредити локалну **конкуренију** и увести националне и иностране (Љубичево) играче у туристичку индустрију дестинације;
- Стварање **повољних услова за улагање за повратнике из иностранства**, пре свега у СМЕ-сектору; и
- Развити додатну **спортску и културну инфраструктуру** и атрактивне приредбе за туризам.

IX СТРАТЕГИЈА ТРЖИШНОГ ПОЗИЦИОНИРАЊА

Опште позиционирање дестинације „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“, као пожељна слика у свести потрошача, мора бити изведено из кључних фасцинација овим простором као његових кључних продајних предности (изградња имица). С друге стране, она мора имати везу с процесима специјализације и тржишне сегментације и тако задовољити специјалне интересе повезане с појединим производима и активностима.

Туристичке фасцинације овог дела Србије овде се схватају као оквир за изградњу дугорочних јединствених продајних предлога које заједничка туристичка политика дестинације мора прихватити и испоручити тржишту. Они су полуге изградње новог имица, а пре свега стубови обликовања нове туристичке понуде, производа и активности дестинације „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“.

Данас је још увек тешко овај микс погодности користити у life style маркетингу, јер пре свега не постоји успостављен базични ланац вредности који би то омогућио. Међутим, и поред тога може се закључити да су следећи кључни јединствени продајни предлози посебно интересантни:

- **Природа и рурална пасторала**
- **Историјско благо Виминациума**
- **Разноврсна понуда Љубичева**
- **Планине**
- **Водено богатство**
- **Пећине**
- **Култура и гастрономија**

ИЗЈАВА О ПОЗИЦИОНИРАЊУ

Туристичка регија “Стиг-Кучајске планине-Бељаница” нуди дивљу и окрепљујућу природу у карактеристичном руралном амбијенту.

Позиционира се као сеоско-природна оаза која нуди бројне природне (планине, водено богатство, пећине) и културно-историјске вредности (Виминациум, Љубичево, манастири, мистика).

Богатство доживљаја у природи и идилична сеоска атмосфера

Туристичка регија “Стиг-Кучајске планине-Бељаница” нуди широки спектар рекреационих и одморишних активности у нетакнутој природи и сеоском амбијенту, од скијања, преко активности у природи и обиласка културних и природних атракција, до ексклузивне понуде Љубичева. Рекреациони садржаји и одмор су употпуњени живописном мешавином сеоске културе и уживању у природним лепотама.

За своје посетиоце креирамо пријатна искуства и доживљаје, искрено их информишемо о нашој регији, пружамо им пријатељску помоћ професионалним системом наших услуга.

Активности у природи коју прожима богатство вода и пећина омогућава уживање посетиоцима различитих оријентација.

С обзиром да се ради о веома великом подручју које има разноврсне туристичке атракције, које смо детаљно изложили у ситуационој анализи, било је потребно да се целокупно подручје подели на три искуствена потподручја како би се јасније дефинисале њихове кључне вредности. На следећој слици је приказано искуствено структурирање дестинације:

Х РАЗВОЈ ПРОИЗВОДА

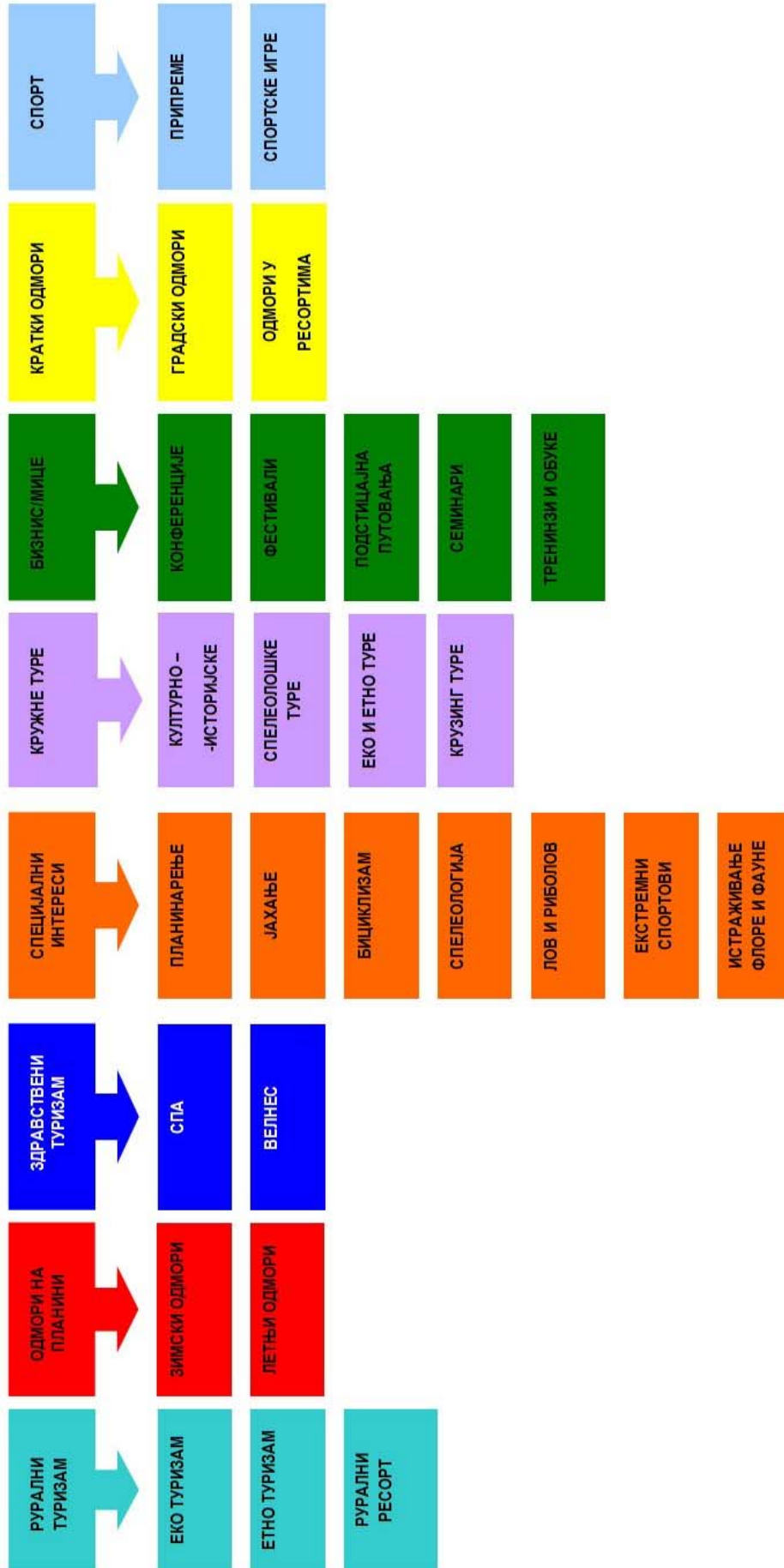
Туристичке фасцинације СКБ			
	Бељаница са непосредном околином	Рурална пасторала	Природне и културно-историјске атракције
КАРАКТЕРИСТИКЕ	<p>Погодност терена за изградњу скијалишта</p> <p>Атрактиван природни амбијент</p> <p>Непостојање туристичке инфраструктуре</p> <p>Дисперзна структура атракција</p>	<p>Сценографија рељефа и насеља</p> <p>Очуван етно карактер села</p> <p>Лака доступност</p> <p>Неразвијена инфраструктура</p> <p>Дисперзне атракције</p> <p>Непосредна везаност за друге производе</p>	<p>Културно наслеђе које датира из римског и средњевековног периода</p> <p>Јединствене природне атракције из палеолита (пећине)</p> <p>Лака доступност</p> <p>Постојање инфраструктуре</p> <p>Дисперзне културне атракције</p>
ПРОИЗВОДИ	<p>Летњи и зимски краћи и дужи одмори</p> <p>Скијање</p> <p>На природи базирани специјални интереси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - спелеологија - шетње у природи - планинарење - бициклизам брдски - лов и риболов - планинарење и др. 	<p>Кратки одмори</p> <p>Рурални туризам</p> <p>МИЦЕ</p> <p>Специјални Интереси</p>	<p>Кружне туре</p>
ТРЖИШТА	<p>Тржиште природе</p> <p>Тржиште авантура</p> <p>Тржиште квалитета живота</p> <p>Тржиште забаве</p>	<p>Тржиште љубави</p> <p>Тржиште уверења</p> <p>Тржиште одмора за ум</p> <p>Тржиште авантура</p>	<p>Тржиште природе</p> <p>Тржиште уверења</p> <p>Тржиште одмора за ум</p> <p>Тржиште авантура</p>

Туристичке фасцинације СКБ			
	Пожаревац - место културе, сусрета и догађања	Здравље и опуштање	Ергела Љубичево
КАРАКТЕРИСТИКЕ	Живост Урбана инфраструктура Културно наслеђе Спорт	Велики број термо-минералних извора (Петровац, Деспотовац) Недовољно развијена туристичка инфраструктура Атрактивна сценографија	Комплекс од 300 ха са развијеном традицијом коњичких спортова Недовољно развијена туристичка инфраструктура Атракције за настанак ризорт центра
ПРОИЗВОДИ	Кратки одмори МИЦЕ и пословни гости Кружне туре	Велнес/Спа/Водене фун активности	Кратки одмори Специјална интересовања
ТРЖИШТА	Тржиште забаве Тржиште љубави Тржиште квалитета живота	Тржиште квалитета живота Тржиште љубави Тржиште одмора за ум Тржиште новог џет сета	Тржиште новог џет сета Тржиште квалитета живота Тржиште забаве Тржиште одмора за ум

На основу наведених фасцинација предлажу се следећи туристички производи са приоритетом њихове реализације:

	Снага			Рок			ПОДРУЧЈЕ
	Ниска	Средња	Висока	Кратки (2-3 год.)	Средњи (3- 5 год.)	Дуги (7-12 год.)	
РУРАЛНИ ТУРИЗАМ			X		X		Шире подручје Бељанице и Кучајских Планина
ОДМОР НА ПЛАНИНИ			X			X	Бељаница, Кучајске планине
СПЕЦИЈАЛНИ ИНТЕРЕСИ		X			X		Шире подручје Бељанице и Кучајских планина, Љубичево
МИЦЕ + ПОСЛОВНА ПУТОВАЊА		X			X		Пожаревац, Бељаница, Деспотовац, Љубичево
ВЕЛНЕС/СПА		X			X		Петровац, Деспотовац, Љубичево
КРУЖНЕ ТУРЕ		X		X			Виминациум, Љубичево, Пожаревац, Горњак, Бељаница, Ресава (пећине)
КРАТКИ ОДМОРИ		X			X		Градови у подручју, Љубичево, Лисинска Трла, Бељаница
СПОРТ	X				X		Деспотовац, Пожаревац, Бељаница

ПОРТФОЛИО ПРОИЗВОДА

XI КОНЦЕПТ УПОТРЕБЕ ПРОСТОРА

Рационално управљање простором за потребе туризма намеће потребу да се јасно издвоје карактери простора на бази којих посетиоци очекују и добијају одређену понуду и услуге. Заправо, градећи везу између искуственог склопа доживљаја и постојећег скупа атракција са садржајем услуга који се пружају на датом простору, подручје ствара свест о себи чиме се лакше позиционира и продаје своје производе.

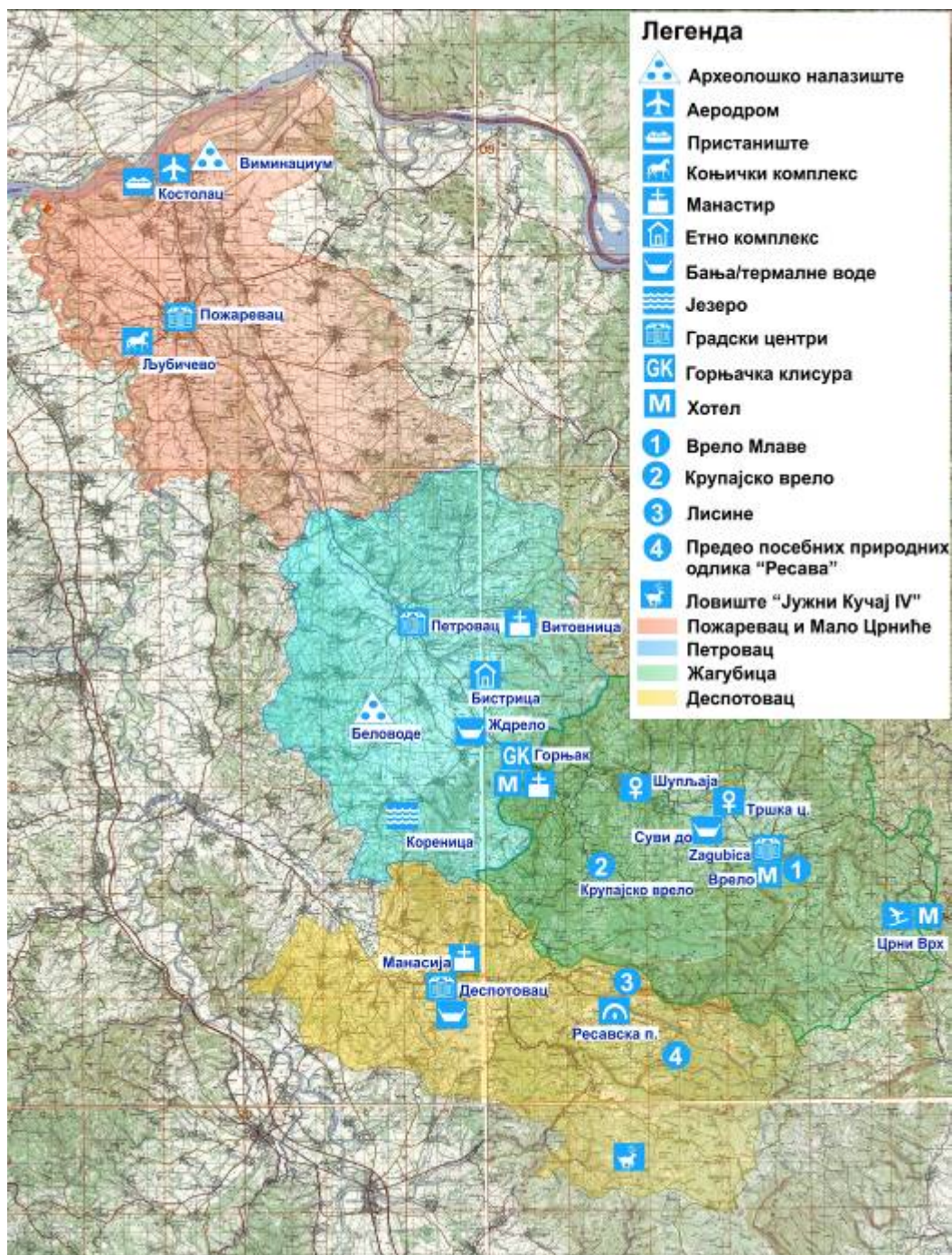
Туристичко подручје “Стиг-Кучајске планине-Бељаница” представља простор са изразито доминантном очуваном природом и атрактивним руралним амбијентом, као и са културно-историјским атракцијама од којих су неке међународног значаја (Виминациум, Љубичево). Подручје је просторно позиционирано између два важна паневропска коридора: коридора VII – Дунав и коридора X. Саобраћај са дефинисаних улазних тачака у подручје представља услов за одвијање туристичких кретања, где се посредством визитор центра Виминациум-а усмерава пажња туриста са коридора VII на подручје Стига, али и зелене еколошке оазе Источне Србије (Горњак и Хомољске планине са Бељаницом и Кучајем), на коју се и са коридора X туристи се усмеравају кроз више улаза у подручје.

Након детаљне анализе простора, анализе планске документације и интервјуа спроведених међу кључним субјектима, дошло се до модела туристичке употребе простора који подразумева **три основне целине као искуствена подручја**:

- **Стиг** (општине Пожаревац и Мало Црниће), плодна низија са изразитим регионалним центром Пожаревцем и значајним туристичким атракцијама на бази којих се предлаже активно путовање кроз историју (археолошко налазиште Виминациум, ризорт Љубичево са ергелом из XIX века), употпуњено додатним садржајима: спортско-рекреативним центром Костолац/Дунавац, спортско рекреативним комплексом „Заова“, руралном средином села у приобаљу Дунава и у Малом Црнићу (кратки одмори и одмори, тулинг, специјални интереси);
- **Еколошко и рурално-пасторално подручје Жагубице и Деспотовца** – базирано је на богатству очуване природе и специфичним руралним срединама и са читавим низом предложених садржаја: скијалиште Бусовата/Бељаница, ризорт Лисине, спелеолошким подручјима на Бељници, у Ресави са центром код Ресавске пећине и на подручју Тиснице, ловним подручјима, оријентиринг полигонима и другим садржајима специјалних интереса, а са пратећим смештајним и инфраструктурним садржајима (одмори, рурални туризам, специјални интереси);
- **Подручје богатства вода и специфичне културе петровачког краја** – подразумева акватичке центре Млавских терми и Коренице, богатство природног окружења и специфична српско-влашка култура исказана у традиционалном градитељству и фолклорној традицији становништва (велнес/спа, одмори, рурални туризам, специјални интереси) са пратећим смештајним и инфраструктурним капацитетима.

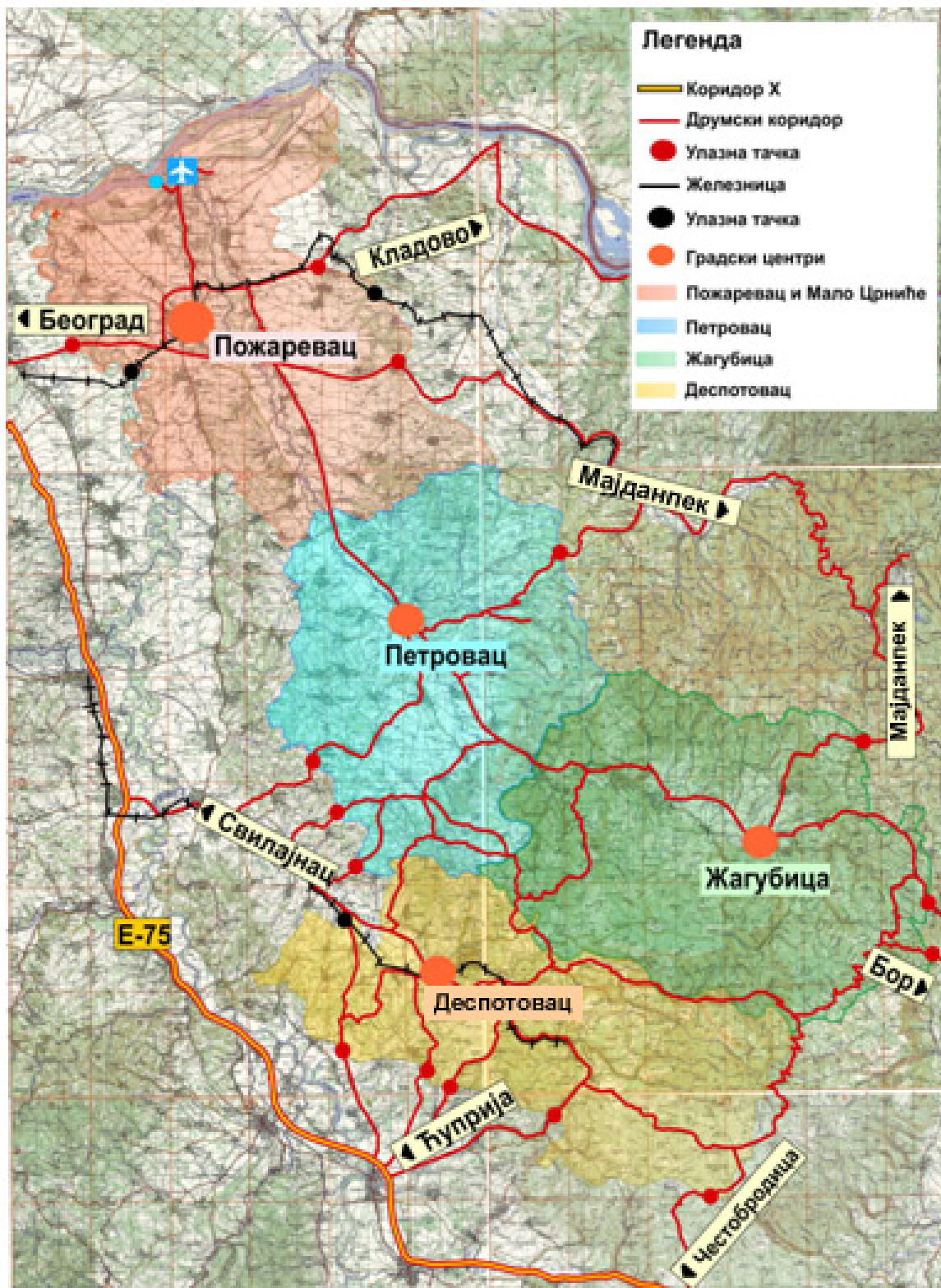
Употреба простора је детаљно презентована на следећим картама:

Карта: Туристичке атракције на простору туристичке дестинације „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“

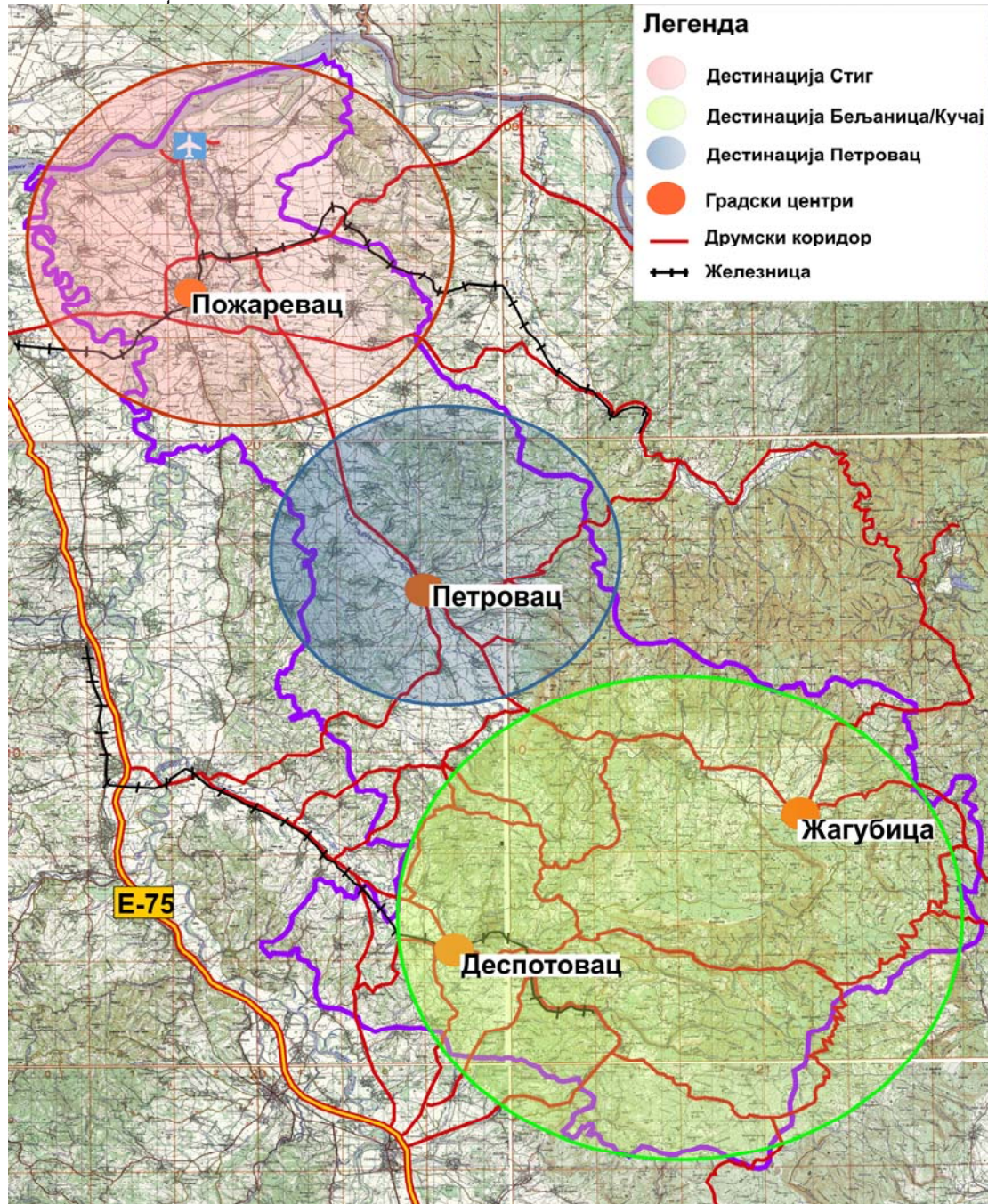
Извор: Обрада на топографским картама 1:300000, дигитални формат, ВГИ, Београд

Карта : Саобраћајни положај и повезаност туристичког подручја „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“

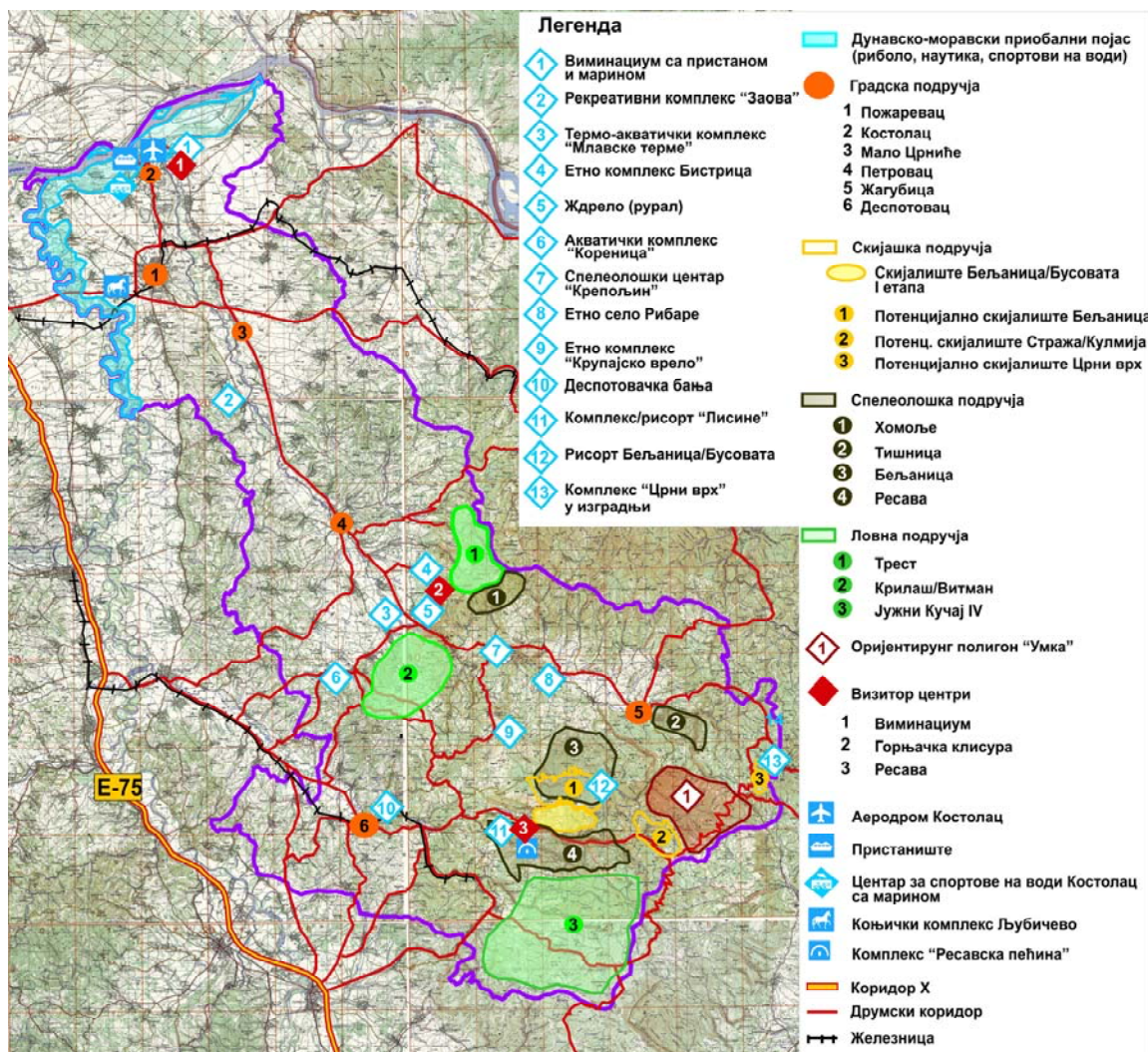

Извор: Обрада на топографским картама 1:300000, дигитални формат, ВГИ, Београд

Карта : Искусвена подручај на територији туристичке дестинације „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“

Карта: Туристичка употреба простора на подручју дестинације „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“

Извор: Обрада на топографским картама 1:300000, дигитални формат, ВГИ, Београд

XII МОДЕЛ РАСТА

Стиг-Куч.планине-Бељаница	ТРЕНУТНА СИТУАЦИЈА	СЦЕНАРИО 2012	СЦЕНАРИО 2020.
СМЕШТАЈ			
Број соба	327	905	2.343
<i>Од чега:</i>			
Хотели 5 *	0	150	150
Хотели 4 *	0	60	425
Хотели 3 *	0	445	500
Хотели 2 *	89	0	0
Хотели 1 *	0	0	0
некатегорисано	93	0	0
Хотели укупно	182	655	1.075
Мотели	87	70	90
Хостели	0	0	50
Пансионери	0	0	78
Виле	0	0	160
Апартмани	0	0	100
Етно село	0	0	120
Камп	0	0	200
Приватни смештај	0	160	450
Остали смештај	58	20	20
Остали смештај укупно	145	250	1.268
Број лежајева	651	2.030	5.363
НОЋЕЊА И ДОЛАСЦИ			
Доласци туриста*	12.430	50.954	167.161
Ноћења туриста*	44.516	254.770	668.644
УКУПНО ТУРИЗАМ СКБ			
Укупни приходи (ЕУР)	890.320	8.916.950	30.088.958
Број директно запослених	200	600	1.000

Напомена: Број долазака и број директно запослених је процењен

СТРУКТУРА НОЋЕЊА ПРЕМА ПРОИЗВОДИМА

Производи	2006.	%	2012.		2020.	%
Специјални интереси	3.500	8%	38.216	15%	80.237	12%
Планине	0	0%	12.739	5%	193.907	29%
Рурални туризам	0	0%	30.572	12%	93.610	14%
Кратки одмори	0	0%	20.382	8%	53.491	8%
МИЦЕ+пословни туризам	13.500	30%	35.668	14%	66.864	10%
Туриг	18.000	40%	38.216	15%	66.864	10%
Спорт	1.200	3%	2.548	1%	13.373	2%
Wellness / спа	4.000	9%	76.431	30%	100.297	15%
Остало	4.316	10%	0	0%	0	0%
УКУПНО НОЋЕЊА	44.516	100%	254.770	100%	668.644	100%

Инвестиције у смештајне капацитете

ТИП СМЕШТАЈА	ПОСТОЈЕЋИ ОБЈЕКТИ			НОВИ ОБЈЕКТИ			УКУПНО		
	Број соба	Инвестиција по соби (ЕУР)	Процена износа улагања (ЕУР)	Број соба	Инвестиција по соби (ЕУР)	Процена износа улагања (ЕУР)	Број соба	Инвестиција по соби (ЕУР)	Процена износа улагања (ЕУР)
Хотели 5 *				150	120.000	18.000.000	150	120.000	18.000.000
Хотели 4 *				425	65.000	27.625.000	425	65.000	27.625.000
Хотели 3 *	170	20.000	3.400.000	275	40.000	11.000.000	445	32.360	14.400.000
Хотели 2 *									
Хотели 1 *									
некатегорисано									
Хотели укупно	170	20.000	3.400.000	850	66.618	56.625.000	1.020	58.848	60.025.000
Мотели				19	18.000	342.000	19	18.000	342.000
Хостели				50	10.000	500.000	50	10.000	500.000
Пансиони				78	18.000	1.404.000	78	18.000	1.404.000
Виле				160	50.000	8.000.000	160	50.000	8.000.000
Апартмани				100	40.000	4.000.000	100	40.000	4.000.000
Етно село				120	50.000	6.000.000	120	50.000	6.000.000
Камп				200	2.000	400.000	200	2.000	400.000
Приватни смештај				450	7.000	3.150.000	450	7.000	3.150.000
Остали смештај				20			20	0	0
Остали смештај укупно				1.197	19.880	23.796.000	1.197	19.880	23.796.000
УКУПНО	170	20.000	3.400.000	2.047	39.287	80.421.000	2.217	37.808	83.821.000
ОД ТОГА НЕКРЕТНИНЕ ЗА ПРОДАЈУ									
Виле				160	50.000	8.000.000	160	50.000	8.000.000
Апартмани				100	40.000	4.000.000	100	40.000	4.000.000
УКУПНО РЕАЛ ЕСТАТЕ						12.000.000			12.000.000

XIII ПЛАН КОНКУРЕНТНОСТИ

Конкурентски недостаци		Приоритет		
		Низак	Средњи	Висок
1	Врло мали смештајни капацитети			X
2	Постојећи смештајни капацитети нису задовољавајућег квалитета			X
3	Недостатак приватне иницијативе код инвестирања			X
4	Природни и културно-историјски ресурси нису искоришћени у креирању туристичких производа			X
5	Недовољно развијена комплементарна понуда			X
6	Друмски приступ је ограничен због лошег квалитета путева			X
7	Недостатак интегрисаног туристичког информационог система			X
8	Низак ниво професионалности људских ресурса		X	
9	Недостатак локалне свести о важности развоја туризма, као и заштите и очувања природне средине			X
10	Гастрономска понуда није довољно диверсификована и специјализована		X	
11	Висок ниво бирократизованости и низак ниво помоћи и субвенција за туристички развој		X	

ПРОГРАМИ КОНКУРЕНТНОСТИ

Програм конкурентности		Приоритет			Odgovornost za sprovođenje	
		Низак	Низак	Средњи	Дестинација	Држава
ТКД	Програм развоја и унапређења смештајних капацитета					
СП	Програм креирања комплементарне понуде					
УТ	Развој туристичког информационог система					
ФП	Планирање, заштита и унапређење простора					
ФП	Унапређење туристичких ресурса					
ФП	Конверзија и рехабилитација старих градских језгара					
ФП	Побољшање саобраћајне доступности					
ФП	Интегрисани систем туристичке сигнализације					
ФП	Паркинг и интерна мобилност					
ТКД	Туристички систем квалитета					
ФП	Јавне услуге и инфраструктура					
ФП	Развој средњег и малог предузетништва					
ФП	Систем олакшица и подстицаја					

У свим горе наведеним програмима конкурентности дефинисани су приоритети и трошкови спровођења програма:

- **приоритет** се одређује на бази процене ефеката који програм треба да има на посетиоце и локално становништво;
- према **висини трошкова** спровођења, програми су класификовани у три групе:
 1. *Високи трошкови* - више од 500.000 евра
 2. *Средњи трошкови* - од 200.000 до 500.000 евра
 3. *Ниски трошкови* - до 200.000 евра

Поред наведених програма, у комплетној верзији Мастер плана су дати и поједини посебни програми конкурентности, које дајемо само као илустрацију, јер је њихов број веома велики и они се формулишу када се раде мастер планови за ужа територијална подручја, која пре свега третирају поједине атракције. На овом месту су дати следећи посебни програми конкурентности:

- Спелеолошки истраживачко-интерпретациони центар “Крепољин-Бељаница”;
- Адrenalин парк;
- Парк брдског бициклизма “Бељаница”;
- Систем видиковаца;
- Панорамски и амбијентални путеви.

XIV КЉУЧНИ ИНВЕСТИЦИОНИ ПРОЈЕКТИ

На основу претходно дефинисане стратегије производа и модела раста произлазе и **кључна решења у домену инвестиционе стратегије** на туристичкој дестинацији “Стиг-Кучајске планине-Бељаница”. С тим у вези, посебно се истиче следеће:

- a) приоритет инвестицијама даје се **што је могуће бржој и професионалној рехабилитацији наслеђених смештајних објеката и пројеката туристичке инфраструктуре**. То је први и почетни услов да би се уопште кренуло у процес изградње целовитог ланца вредности у туризму посматране дестинације;
- b) посебан значај даје се пројекту **туристичког комплекса „Љубичево“**. Ради се о пројекту који има реалне шансе да се међународно позиционира и да се у његову реализацију укључе и инострани инвеститори. Заједно са пројектом **Виминациум** читава дестинација може створити реалне шансе за **позиционирање и на међународном тржишту**;
- c) у оквиру инвестиционих пројеката посебно се издваја **изградња скијалишта на Бељаници** која реално може да има 10.000 једновремених скијаша. Посебно је значајно истаћи да су у дестинацији Горњак, Бељаница и Кучај већ идентификовани инвеститори за изградњу 800 лежајева, што представља реалну почетну тачку у изградњи планираних у 2020. години;
- d) у изградњи туристичких капацитета значајну улогу треба да имају и већ **започете инвестиције** у пројекте Млавске терме (Ждрело), хотел и бунгалови Лисине, Деспотовачка бања итд.;
- e) локалитети који су процењени као високо комерцијални треба да се интензивније граде након 2012. године и уз више стандарде квалитета;
- f) значајну улогу у изградњи смештајних капацитета треба да имају и инвестиције које треба да ставе у функцију око 450 лежајева у девет посебно дефинисаних руралних подручја; и
- g) као посебан проблем апострофиран је пројекат **Црни Врх** који се налази на рубу посматраног подручја и у непосредној је ингеренцији општине Бор. Проблем је да је овај пројекат одавно започет, али се за њега не види јасна перспектива.

У предлагању инвестиционих пројеката имали смо у виду чињеницу да се већина треба да реализује **на нивоу малог и средњег бизниса**. Значајне потенцијале видимо и у привлачењу финансијских средстава запослених радника у иностранству којих са овог подручја има релативно доста. За изложену стратегију инвестирања очекује се и подршка путем система државних подстицаја. Апострофирана је и неопходност циљане приватизације пројекта Љубичево који се нужно мора интернационализовати са становишта развоја и менаџмента.

На основу изложеног у наставку се образлажу пројекти који су у току реализације и који су углавном усаглашени са инвеститорима. Такође се излажу и пројекти који су концептуално образложени и који реално могу бити интересантни за будуће домаће и иностране инвеститоре.

КЉУЧНИ ИНВЕСТИЦИОНИ ПРОЈЕКТИ –
„СТИГ-КУЧАЈСКЕ ПЛАНИНЕ-БЕЉАНИЦА“

Р.бр.	Назив пројекта	Позиционирање	Категорија	Врста инвестиција	Укупна инвестиција, у ЕУР	Структура инвестиција
1.	Туристички комплекс „Љубичево“	Golf and Horse Riding Resort: разнородни садржаји коњичког спорта, голфа и остали забавни и пословни садржајима који нуди ексклузиван програм за елитне госте	4 и 5 звездица	Смештајни капацитети (хотели, виле, апартмани); Голф терени; Обнова ергеле; Уређење простора; Угоститењски садржаји; Инфраструктура	52.000.000	приватне
2.	Хотел „Дунав“ - Пожаревац	Градски хотел	3 звездице	Реконструкција хотела; Опремање соба и ресторана; Доградња 13 апартмана (додатних 400м ²)	1.800.000	приватне
3.	Хотел „Костолац“ - Костолац	Градски хотел	3 звездице	Реновирање хотела и довођење на ниво од 3 звездице	1.000.000	
4.	Млавске терме	Velnes и Спа центар	3 звездице	Изградња и опремање капацитета	4.800.000	приватне
5.	Хотел „Врело“ - Жагубица	Хотел на врелу у природном окружењу: лов, риболов, специјална интересовања	3 до 4 звездице	Сређивање хотела и доградња 50 лежајева	1.500.000	приватне
6.	Лисине, бунгалови - Деспотовац	Бунгалови у природи	3 звездице	Изградња бунгалова; Изградња спортских терена и базена; Реконструкција старе зграде	400. 000	приватне
7.	Хотел „Лисине“ - Деспотовац	Хотел у природи: идеално место за одмор, али и за различите активности (специјална интересовања, скијање, лов, риболов, рекреација)	4 звездице	Изградња хотела и пратећих садржаја; Доградња још 50 лежајева и додатних садржаја	3.700.000.	приватне
8.	Хотел „Ресава“ – Деспотовачка бања	Спа и велнес центар намењен националном тржишту	3 звездице	Геотермална истраживања са каптирањем; Лечилиште и стара бања са конгресном салом; Хотел са базенима, спортским теренима и пратећим уређењем простора	5.000.000	приватне

НОВИ ИНВЕСТИЦИОНИ ПРОЈЕКТИ – ПОДРУЧЈЕ „СТИГ“

Р.бр.	Назив пројекта	Локација	Опис пројекта	Вредност инвестиције
1.	Виминациум – Дунавски Давос	Код села Стари Костолац, на 12 км удаљености од Пожареваца и 95 км од Београда	Римска вила рустика са више отворених простора тзв. атријума укупне корисне површине 2721м ² . Предвиђено је да Центар буде саставни део неодвојиве целине уз римски град и војни логор	1.200.000 евра
2.	Старо градско језгро Пожареваца	Пожаревац	Стара градска чаршија – са очуваним зградама из ХИХ века и садржајима трговачко-занатских и забавних објеката. Изградња једног мањег хотела у Пожаревцу, који би функционисао као мањи градски хотел (капацитета 80 лежајева и а припадао би категорији од 4 звездице)	Изградња хотела: 2.000.000 евра
3.	Аеродром „Костолац“	Непосредна близина Дунава, недалеко од града Костолаца	Аеронаутичка база - ниво спортског аеродрома А1 по међународним стандардима; Изградња бунгалова, пратећих садржаја и продужетак писте (на копну);	600.000 евра
4.	Спортско-рекреативни комплекс „Плажа“ - Костолац	Костолац, на обали Дунава	Изградња и уређење инфраструктуре, кампа; Садржаји за купање и спортове на води, спортски терени, комерцијални садржаји; Простор за одмор, рекреацију и забаву	2.000.000 евра
5.	Рурални туризам	Општина Мало Црниће: села Велико Село/Тополница и Кула/Аљудово; Општина Пожаревац: села Нови костолац и Стари Костолац	Привођење сеоских домаћинстава намени и уређење околног простора	

НОВИ ИНВЕСТИЦИОНИ ПРОЈЕКТИ – ПОДРУЧЈЕ
„ГОРЊАК-БЕЉАНИЦА-КУЧАЈ“

Р.бр.	Назив пројекта	Локација	Опис пројекта	Вредност инвестиције
1.	Скијалиште „Бељаница“	Простор од 12 км ² на висоравни Бељанице, на коме се налази алпско и нордијско скијалиште	Изградња 11 жичара (7 вучних и 4 са седиштима); Изградња 30 км алпских ски стаза 50 м ширине; Изградња 18 км нордијских ски стаза (3 км, 5 км, 10 км), ширине 6-8 м; Изградња 7 ски излетничких ресторана и 5 видиковац ресторана	25.000.000 евра
2.	Туристички центар – ризорт „Бусовата“	Зона скијалишта Бељаница/Бусовата, на државном земљишту којим управљају „Србија шуме“	Изградња око 400 лежаја (5 хотела 3-4 звездице и 1 хотел 3 звездице, пансион, етно село) и камп са 100 места.	9.000.000 евра
3.	Туристички центар – ризорт „Лисинска трла“	Јужне падине подгорине Бељанице, на десној обали реке Ресаве, а у подручју посебних природних одлика. Локација најближа скијалишту Бељаница/Бусовата из правца Коридора Х	Изградња 500 лежаја категорије 3-4 звездице (6 мањих хотела, етно село, апартмани, виле); Изградња кабинске жичаре са ове локације до врха Бељанице – улаза у скијалиште на северним падинама Бусовате, у дужини од 4.700м ; Реконструкција регионалног пута Деспотовац-Бор и изградња додатних 9 км везног пута ка путу Жагубица-Бусовата.	Смештајни капацитети: 11.500.000 евра; Жичара 16.450.000 евра; Путна инфраструктура: јавне инвестиције
4.	Туристички центар „Ресава“	Непосредна близина Ресавске пећине, на узвишеном платоу Велико Брдо које доминира изузетно благом и неизграђеном пространом долином, на државном земљишту којим управљају „Србија Шуме“.	Изградња капацитета од 210 лежајева у хостелима и пансионима, као и кампа са 100 места; Уређење простора сервисног, трговинског и угоститељског типа	1.200.000 евра
5.	Туристички центар „Горњак“	Улаз у Горњачку клисуру	Синтеза наведених програма – Млавске терме, села Ждрело и Бистрица које треба повезати у функционалну просторну целину и допунити са услужно-сервисним садржајима туристичког центра, као и са 100 лежајева (мотел и 4 пансиона)	700.000 евра
6.	Етно комплекс „Кореница“	Простор приобаља језера Кореница, на надморској висини од 200 м	Изградња 20 бунгалова у етно стилу са укупним капацитетом од 80 лежајева	400.000 евра
7.	Рурални туризам	Општина Петровац: села Ждрело/Бистрица и Везићево/Бусур; Општина Жагубица: села Суви До, Милановац и етно село Рибаре; Општина Деспотовац: села Стрмостен, Јеловац	Привођење намени соеских домаћинства и уређење околног простора	

XV МАРКЕТИНГ ПЛАН

Стратешки приоритети маркетинг система посматране дестинације су следећи:

- истраживање тржишта
- брендирање
- интернет
- маркетинг план производа
- интегрисане маркетиншке комуникације

Све елементе маркетиншког плана треба спроводити онако како се спроводе на међународном нивоу.

Креирање бренда

Основне вредности које нуди подручје “Стиг-Кучајске планине-Белјаница” морају бити у процесу брендирања јасно комунициране према тржиштима која представљају потенцијалне изворе тражње. Најзначајније вредности подручја су:

НАЈЗНАЧАЈНИЈЕ ВРЕДНОСТИ ПОДРУЧЈА	
➤	Пејзажно естетске вредности и очуване природне лепоте које датирају још од палеолита (пећине);
➤	Идилчни рурални амбијент;
➤	Аутентични ризорти (Љубичево и етно села);
➤	Природне атракције и термалне воде;
➤	Култура која датира из римског периода и српског средњег века;
➤	Окрепљујућа средина која пружа доживљај јединственог искуства;
➤	Богат биљни и животињски свет.

XVI ПОСЛОВНО-УПРАВЉАЧКИ МОДЕЛ

Основни предуслов за развој туризма на посматраном подручју је формирање јединствене професионалне организације за управљање пословима дестинације у виду ДМО. Дато формирање треба да се спроведе у две фазе. У **првој прелазној фази** оформила би се регионална ТО са ширим овлашћењима у домену обављања не само послова маркетинга, већ и развоја конкурентности дестинације. Наведена регионална ТО треба да има све потенцијалне функције ДМО-а, сем непосредног инвестирања и развоја. Ове функције у првим годинама реално треба да обезбеђује приватни сектор. Регионална ТО са наведеним функцијама јавно треба да посредује у анимирању и подстицању приватних инвестиција. У **другој фази**, која треба да наступи након три до четири године када се реално могу очекивати и значајније приватне инвестиције, регионална ТО прерасла би у праву професионалну ДМО. Иста треба да буде организована и структурирана као право акционарско предузеће, са ефикасним спојем јавних и приватних интереса на дугорочној партнерској основи.

Према динамици очекиваног развоја, а имајући у виду величину и диверсификованост подручја, као и диверсификованост туристичких производа који се реално очекују, предлаже се да се систем организације управљања пословима дестинације подели на два сектора, и то:

а) Подунавско – поморавски сектор (Пожаревац, Мало Црниће); и

б) Горњачко-Бељаничко-Кучајски сектор (Петровац, Жагубица, Деспотовац).

Систем организовања за секторе треба поставити по систему **стратешке алијансе** – што подразумева дугорочни споразум о остваривању заједничких циљева. Закључују га како мале, тако и велике организације са комплементарним изворима. Значи, стратешке алијансе ће, организоване на принципима јавно-приватног партнерства, међусобно закључити споразум о кооперативном маркетингу. На овај начин ће се партнери неспутано развијати, али и међусобно подржавати на тржишту кроз заједничку промоцију својих туристичких производа, чиме ће бити покривени интереси свих учесника/партнера у развоју туризма посматране дестинације.

У сусрет реализацији Мастер плана потребно је обезбедити израду следећих базних аката:

- **Елаборат оправданости проглашења туристичког простора:** то је битан Услов за Акт Владе Србије о проглашењу којим се врши резервација, заштита и именује старатељ до конституисања ДМО;
- **Разрађен пројекат партнерства за конкретну ДМО;** и
- **Планови детаљне регулације** конкретних локалитета намењених за туристичко уређење, изградњу и коришћење.

Овим мерама треба да се иницира и подржи процес јавно-приватног партнерства у припреми и реализацији развојних програма. Посебно ће се створити механизам за прикупљање подстицајних средстава од стране иностраних фондова. Исто тако, ефикасно ће се управљати стандардима услуга у туристичкој понуди. У закону о експропријацији треба допунити туристичким функцијама услове за предлог јавног земљишта, као што су приобаља, скијалишта, видиковци, врела, извори, пећине и други природни феномени у јавном коришћењу. Проглашење туристичког простора треба да представља инструмент пеглања „својинских односа“ где су непосредно ангажовани корисници државног/друштвеног земљишта.

XVII ЗАКЉУЧЦИ СА ПРЕДЛОГОМ ПРИОРИТЕТА И НЕПОСРЕДНИХ ЗАДАТАКА

Овим Мастер планом сагледани су реални потенцијали за развој туристичког сектора на подручју “Стиг-Кучајске планине-Бељаница”. Закључак је да туризам треба да одигра једну од кључних улога у развоју посматраног региона који је у највећој мери недовољно развијен и који без туризма и услужног сектора привреде нема реалне шансе да се подигне на виши ниво привредног развоја. Са предлозима који се дају у овом Мастер плану трасирају се основни правци развоја изградње интегралног ланца вредности у укупном туристичком сектору дестинације. Исто тако, прецизно се наводе задаци који стоје пред представницима јавног и приватног сектора привреде. Истакнуто је да у јавном сектору има близу 50 потенцијалних партнера на нивоу Републике и на нивоу општина. У приватном сектору препознато је већ 26 потенцијалних партнера. Уз овај потенцијал треба рачунати и на будуће носиоце интереса за улагање у скијалиште „Бељаница“, туристички центар „Бусовата“, туристички центар „Лисинска трла“, туристички центар „Ресава“ и етно комплекс језеро „Кореница“, што ће значајно повећати број партнера у приватном сектору.

Посебно су апострофирани задаци на следећим нивоима одлучивања и организовања потенцијалних стејкхолдера:

- Влада Републике Србије, а посебно надлежно Министарство за економију и регионални развој, уз координацију са другим министарствима, треба да на бази овог Мастер плана преузме конкретне одговорности за стварање потребних инфраструктурних и других предуслова за развој туризма на посматраном подручју. То се посебно односи на неопходну реконструкцију и трансформацију у полуаутопут магистралног правца М24 којим би се извршило ефикасно повезивање подручја са Коридором Х и са простором источне Србије и тиме побољшала доступност туристичком подручју “Стиг-Кучајске планине-Бељаница”. Упоредо са изложеним неопходно је значајно побољшање регионалне и локалне мреже путева на подручју. При свему томе неопходна је ургентна заштита простора јер без тога се не може реализовати дефинисана визија која се заснива на природно чистом и руралном окружењу. Веома је битно да се туристичкој инфраструктури обезбеди статус аналоган комуналној инфраструктури и да се уведу одговарајући механизми који се примењују у финансирању прибављања, уређења, опремања и коришћења јавног грађевинског земљишта. Исто тако, неопходно је обезбедити стимулативне услове за давање земљишта на коришћење, у закуп или под концесијом, са гаранцијама и роком припремног периода, уз обавезан раскид уговора, ако у планираном року не дође до планиране реализације. У оквиру Министарства за економију и регионални развој треба да се изради програм за стимулативно кредитирање у туризму који би се реализовао преко посебног фонда, а нарочито за недовољно развијена подручја. Предлажемо да се у првим годинама док се не оствари адекватан туристички промет у регионално неразвијеним подручјима уведу стимулативне пореске олакшице за власнике који спроводе интензивно инвестирање у реконструкцију и конверзију хотелских и других угоститељско-туристичких објеката. Наведено надлежно министарство треба такође да обезбеди са новим

законом о туризму и неопходна институционална решења за подстицање и промовисање јавно-приватних партнерстава у туристичком сектору привреде. Такође је неопходно да се путем циљане приватизације преостале имовине, посебно када је реч о атрактивним локацијама за изградњу већих хотелских и других туристичких садржаја (Љубичево, Виминациум,) предност да познатим светским ланцима са прецизним развојним програмима. Један од приоритетних задатака који се не могу избећи односи се и на пројекат «Црни врх» који није у непосредном обухвату овог мастер плана, али који може да има вишеструке ефекте на укупан развој туризма у региону. Овај пројекат је у средњој фази реализације и потребно је да се у оквиру Владе Републике Србије и одговарајућег Министарства за економију и регионални развој (департман за туризам) уради посебна експертиза која треба да да одговор на питање шта и како са овим пројектом да се уради? На крају посебно истичемо да се општине Мало Црниће, Петровац и Жагубица сврставају у недовољно развијена подручја Републике Србије. Из тога се намеће и значајан задатак надлежног Министарства да се ова подручја путем интегралног туристичког сектора изведу на пут одрживог привредног развоја;

- локална јавност и интересни субјекти на нивоу свих пет општина треба да овај Мастер план усвоје и да га прихвате као путоказ за дефинисање конкретних решења. Уз претходну јавну расправу, општине треба да приступе реализацији формирања јединственог управљачког механизма на нивоу читаве дестинације. Посебно треба истаћи да овај план треба да послужи као основа за предстојећу додатну регулацију простора на подручју анализираних пет општина. Потребна је потпуна заштита и унапређење природних и културних добара, крајолика и карактеристичних слика сеоских насеља. Посебно треба да се ефикасно отклањају све беспотребне административне и друге препреке за изградњу угоститељских и осталих комплементарних капацитета у туристичком сектору региона. Битно је да се што пре приступи изради планова детаљне регулације конкретних локалитета који су у овом мастер плану предвиђени за туристичко уређење, изградњу и коришћење. Наведени планови треба да буду основ решавања земљишних и имовинско правних, локацијских и инвестиционих питања. Локална самоуправа има примарни задатак да ствара атрактивне услове за привлачење нових партнера са капиталом, клијентелом и новим технологијама;
- локални и спољни, мали и велики инвеститори треба да се професионално односе према преузетим обавезама из процеса приватизације и професионалног развоја туристичког бизниса на овом подручју. У првој фази реализације овог мастер плана треба да се отворе различити едукациони програми да би се изградио неопходан професионални капацитет локалних кадрова и да би се исти оспособили за ефикасно предузетништво у туристичком сектору привреде; и коначно
- интегрисана регионална менаџмент организација треба да се оформи према предложеном моделу. Иста треба да преузме највећу одговорност за развој ланца вредности у туристичком сектору дестинације “Стиг-Кучајске планине-Бељаница”.

У том контексту се предлаже следећи акциони план:

Редни број	Активности	Одговорност	Рок
1.	Усвајање Мастер плана туристичке дестинације „Стиг-Кучајске планине-Бељаница“ са његовом промоцијом	Влада Републике Србије – Министарство економије и регионалног развоја, Скупштине општина Пожаревац, Мало Црниће, Петровац, Жагубица и Деспотовац	Октобар 2007
2.	Оснивање регионалне туристичке организације (чл. 28 Закона) са јединственим маркетиншко-промотивним функцијама за туристичку дестинацију „ Стиг-Кучајске планине-Бељаница “ која укључује свих пет општина (РТО)	Скупштине општина Пожаревац, Мало Црниће, Петровац, Жагубица и Деспотовац	Децембар 2007
3.	Интензиван рад на промоцији Визије развоја туризма утврђене Мастер планом и одлуком Владе Србије о његовом усвајању ради привлачења нових стејхолдера. Интернационална промоција кључних пројеката.	Влада Републике Србије – Министарство економије и регионалног развоја, РТО, Републичка Агенција за развој туризма и ТОС	Током 2008
4.	Ангажовање на реализацији капиталних инфраструктурних објеката, као што су: полуаутопут М24, пут до скијалишта Бељаница, изградња електро и канализационе мреже на Бељаници и др.	Ресорна министарства, локална самоуправа и општинска јавна предузећа	Од 2008 до 2012
5.	Доношење акта о проглашењу туристичког простора кључних просторних целина за туристичку дестинацију „ Стиг-Кучајске планине-Бељаница “	Министарство економије и регионалног развоја и остала ресорна министарства	Јануар 2008
6.	Решавање проблема дивљих депонија и успостављање ефикасног система за одлагање смећа, као и решавање проблема каменолома (престанак рада)	Ресорна министарства и локална самоуправа	Током 2008-2012
7.	Израда планова детаљне регулације за локалитете предвиђене Мастер планом, уз поједностављење процедура добијања потребних услова, сагласности и одобрења на принципима “пријатељског окружења” у складу са важећим законима.	Ресорна министарства и општине	Током 2008
8.	Израда физибилити студија за носеће развојне пројекте предвиђене у мастер плану, као што су: Љубичево, Скијалиште Бељаница, Ризорт Лисине и сл.	Министарство економије и регионалног развоја и РТО/ДМО	Током 2008
9.	Развој туристичких производа утврђених програмима Мастер плана и физибилити студијама, као и спровођење кључних програма конкурентности и маркетинга	Ресорна министарства , Агенција за развој туризма, РТО/ДМО и општине	Перманентна активност од 2008 до 2020

10.	Припрема конкурсне документације за спровођење (међународног) тендера и избор девелопера за кључне пројекте.	Влада Републике Србије – Министарство економије и регионалног развоја, Републичка Агенција за развој туризма, РТО/ДМО и општине	Након израде планских и инвестиционих докумената
11.	Статус туристичког земљишта изједначити са статусом грађевинског земљишта	Влада Републике Србије – Министарство економије и регионалног развоја	Решења у Закону о туризму
12.	Припреме за увођење лиценце за вршење туристичке делатности према стандардима за конкретан туристички производ као средство заштите стандарда.	Влада Републике Србије – Министарство економије и регионалног развоја	Решења у Закону о туризму
13.	На основу нове категоризације туристичких места у Републици Србији треба да се уведе нови систем боравишне таксе и систем општег доприноса предузећа сектору туризма.	Влада Републике Србије – Министарство економије и регионалног развоја	Решења у Закону о туризму
14.	Израда нацрта споразума о јавно-приватном партнерству за формирање ДМО	РТО/ДМО, Агенција за развој туризма	Након усвајања Закона о туризму
15.	Образовање младих кадрова, едукација и преквалификације запосленог и радно ангажованог становништва. Перманентан тренинг менаџера.	РТО/ДМО, општине и Министарство економије и регионалног развоја	Перманентна активност
16.	Доношење одговарајућих стимулативних мера за подстицање реконструкције и подизања нивоа стандарда квалитета приватизованих хотелских објеката и изградњу нових, као и изградњу других објеката туристичке инфраструктуре. Доношење посебних програма за стимулативно кредитирање СМЕ у туризму, посебно за недовољно развијена подручја Републике	Влада Републике Србије – Министарство економије и регионалног развоја и остала ресорна министарства	Прва половина 2008.
17.	Оперативни надзор реализације Мастер плана	Министарство економије и регионалног развоја, Агенција за развој туризма, локална самоуправа	Годишња активност